

О.П. Мадюдя

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент О. Ю. Андрушенко*

Еліпсис іменної групи в ранньоновоанглійській мові

Стаття присвячена дослідженню питання функціонування еліпсису іменної групи в ранньоновоанглійській мові. Автор розглядає особливості функціонування цього явища на матеріалі творів В. Шекспіра. Доведено, що ранньоновоанглійській мові властиве широке використання еліптичних конструкцій іменної групи, що є також характерною рисою сучасної англійської мови.

Ключові слова: *еліпсис іменної групи, антецедент, ідентичність, відновлюваність, ліцензування, специфікатор, ранньоновоанглійська мова.*

Постановка проблеми. Останні десятиліття позначені посиленням інтересом до еліпсису як мовного явища, що підіймає низку проблем, від питання існування синтаксичної структури на позиції еліптичної конструкції до питання ідентичності та ліцензування. Недостатня розробленість теорії еліпсису пояснюється його складністю, необхідністю посилалися на просодію, лексичну семантику, синтаксис, граматичну семантику та дискурс. Через це невирішеною досі залишається низка питань, пов'язаних із функціонуванням еліпсису іменної групи на ранніх етапах розвитку мов, зокрема в ранньоновоанглійській.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед останніх досліджень еліпсису найбільш ґрунтовними є праці Дж. Мерчанта, Л. Аельбрехта, М. Макшейна, А. Лобек та ін. [1; 7; 9; 10]. Серед вчених не існує єдиної думки щодо вивчення цього явища, тому використовуються два основних підходи з огляду на його внутрішню структуру: структурний [4] і неструктурний [7]. У нашому дослідженні ми притримуємося підходу існування синтаксичної вмотивованості еліпсису та аналізуємо глибинну структуру еліптичних конструкцій іменної групи з використанням моделей генеративної граматики [5].

Мета статті полягає в практичному підтвердженні положення про широке використання еліпсису іменної групи в ранньоновоанглійській мові. Досягненню мети сприяє здійснення аналізу творів В. Шекспіра на предмет використання автором еліптичних конструкцій означеного типу.

Виклад основного матеріалу. З огляду на глибинну структуру речення, еліпсис іменної групи (*NPE*) – це опущення вершини (*head*) іменної фрази, що вводиться специфікатором (*specifier*). А. Лобек пропонує наступну схему, що ілюструє це явище [7: 43]:

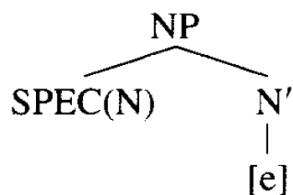

Рис. 1. Еліпсис

іменної групи

Специфікаторами можуть виступати числівники, квантифікатори, присвійні іменники та займенники (останні лише в незалежній формі), прикметники та вказівні займенники у множині. Проте варто зазначити, що квантифікатор *every*, означені та неозначені артиклі, присвійні займенники в залежній формі та вказівні займенники в однині не можуть вводити еліпсис іменної групи [7: 44-45], що зумовлено ліцензуванням даного явища.

Дослідження показало, що в ранньоновоанглійській мові наявні усі можливі варіанти еліпсису іменної групи, окреслені вище (приклади подано у відповідному порядку):

(1) If I could bid *the fifth e* welcome with so good a heart as I can bid *the other four e* farewell, I should be glad of his approach (...) [8: 200].

(2) (..) a very dangerous flat and fatal, where the carcasses of *many e* a tall ship lie buried, as they say, if my gossip Report be an honest woman of her word [8: 221].

(3) (...) then we rack the value, then we find The virtue that possession would not show us Whiles it was *ours e* [8: 49].

(4) Master constable, let these men be bound, and brought to *Leonato's e* [8: 53].

(5) Since this fortune falls to you, Be content and seek no *new e* (...) [8: 227].

(6) Who then conceiving did in eaning time Fall parti-colour'd lambs, and *those e* were *Jacob's e* [8: 202].

Еліпсис іменної групи дає змогу встановити, які елементи опущені, орієнтуючись на граматичні ознаки інших членів речення [10: 3]. Розглянемо цю закономірність на лінійній схемі речення (6):

(7) Who then conceiving did in eaning time
Fall parti-colour'd lambs,
[CP and [NP those *lambs*][TP were[NP Jacob's *lambs*]]].

У прикладі (7) наявні два випадки вживання еліпсису іменної групи: перший вводиться детермінантом *those*, другий – іменником у присвійному відмінку *Jacob's*. NPE опускає вершину іменної групи, залишаючи специфікатор як залишок (*ellipsis remnant*).

Варто зазначити, що в англійській мові на місці опущеної конструкції можлива поява лексичної представленої pro-форми *one* [3: 372; 6: 59], напр.:

(8) Indeed, my lord, he lent it me awhile; and I gave
him use for it, a double heart for his *single one* (...) [8: 21].

Речення (8) є прикладом прономіналізації, на противагу елізії, характерної всім іншим прикладам, представленим у даній статті.

Еліпсис іменної групи має чіткий зв'язок із антецедентом. Антецедент може подаватися як прагматично, так і в іншому реченні [2: 90]. Наведемо наступні приклади із ранньоновоанглійської мови:

(9) (...) then we rack the value, then we find
The virtue that possession would not show us
Whiles it was *ours e* [8: 49].

(10) DOGBERRY

Yea, marry, let them come before me. What is your
name, friend?

BORACHIO

Borachio.

DOGBERRY

Pray, write down, Borachio. *Yours e*, sirrah?

CONRADE

I am a gentleman, sir, and my name is Conrade [8: 52].

Приклад (9) характеризується позицією антецедента разом із еліпсисом усередині речення, що є найпоширенішим випадком вживання NPE, тоді як (10) ілюструє можливість вживання іменної еліптичної конструкції тоді, коли антецедент знаходиться в іншому реченні.

Варто зазначити, що у нашому аналізі, NPE характеризуються видаленням вершини групи зі збереженням комплементатора або специфікатора, що займають позицію перед вершиною.

Висновок. Отже, працюючи над вивченням еліпсису, науковці намагаються вирішити ряд проблем, пов'язаних з різними підходами до вивчення цього явища, а саме питання існування синтаксичної структури на місці пропуску та питання ідентичності і ліцензування еліпсу. Головною особливістю цього явища вважається існування значення без відповідного мовленнєвого вираження. Дослідження показало, що еліпсис іменної групи був одним із найпоширеніших у ранньомовноанглійській мові (25% усіх виокремлених нами еліптичних конструкцій). Як свідчить матеріал, еліптичні конструкції з видаленням іменної групи представлені усіма типами, властивими для сучасної англійської мови, що свідчить про тенденцію спрощення мовлення з орієнтацією на слухача на всіх етапах її розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Aelbrecht L. The Syntactic Licensing of Ellipsis / L. Aelbrecht. – Amsterdam: John Benjamins Pub. Co., 2010. – 230 p.
2. Branco A. Noun Ellipsis without Empty Categories / A. Branco, F. Costa // Proceedings of the 13th International Conference on Head-Driven Phrase Structure Grammar. – Chicago: CSLI Publications, 2006. – P. 81-101.
3. Corver N. NP-ellipsis with adjectival remnants: a micro-comparative perspective / N. Corver, M. van Koppen // Natural Language and Linguistic Theory. – 2011. – No. 29. – P.371-421.
4. Ginzburg J. Semantically-based ellipsis resolution with syntactic presuppositions / J. Ginzburg // Computing Meaning. – The Netherlands: Springer Netherlands, 1999. – P. 255-279.
5. Haegeman L. Introduction to Government and Binding Theory / L. Haegeman. – Oxford: Blackwell, 1994. – 701 p.
6. Llobart-Huesca A. Anaphoric One and NP-Ellipsis / A. Llobart-Huesca // Studia Linguistica. – Vol. 56, Issue 1. – 2002. –P. 59–89.
7. Lobeck A. Ellipsis. Functional Heads, Licensing, and Identification / A. Lobeck. – New York: Oxford University Press, 1995. – 224 p.
8. Malone E. Complete Works of Shakespeare with notes by Malone, Steevens et. al. Vol. II / E. Malone, G. Stevens, A. Chamlers. – Philadelphia: David McKay Publisher, 1904. – 409 p.

9. McShane M. J. A Theory of Ellipsis / M. J. McShane. – Oxford: Oxford University Press, 2005. – 272 p.
10. Merchant J. Ellipsis / J. Merchant // Syntax: An international Handbook of Contemporary Syntactic Research. – Berlin: Walter de Gruyter, 2012. – 43 p. [to appear]